

RDEČI PRAPOR

Glasiló jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naródnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 10'40 K, za pol leta 5'20 K, za četrt leta 2'60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Prebravnikova štaveljka 163 v.

Reklamacije so poštelne preda. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Ekspres se ne vnaša, inzerati. Enostepna poštvrtica (širina 63 mm) za enkrat 10 vin., večkrat po dogovoru.

96. števí.

V Ljubljani, v sredo, dne 2. decembra 1908.

Leto XI.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo Rdečega Prapora, Ljubljana. — Za dobavne pošiljke, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo Rdečega Prapora, Ljubljana, Dunajska cesta števí. 20.

Aneksija Bosne in Hercegovine v luči slovanskega vprašanja in avstrijski problem.

II.

Vsled angleško-ruskega dogovora glede Perzije, sta si razdelili obe državi svoj delokrog v srednji Aziji, tako da je cela srednja in velik del zapadne Azije v območju največjih dveh svetovnih držav. Angleško-ruski dogovor je očitno naperjen proti Nemčiji, ki je vsled kolosalnega gospodarskega naraščanja vezana na edini izhod preko Avstrije in Balkana v Malo Azijo, Mezopotamijo in vzhodno Azijo. Nemčija je takoj v prestopu v industrijalno dobo vprla oči na Balkan in Malo Azijo ter so nemški kapitalisti zgradili anatolsko železnico (1500 km) in bitoljsko železnico (212 km) s kapitalom 180 milijonov mark. Vzduž obeh prog se porajajo nemške trgovine in industrijska podjetja, in cesarja Viljema II., ko je obiskal Malo Azijo, je pozdravila deputacija nemških kolonistov.

Po angleško-ruskem dogovoru in vsled rusko-japonske vojne je tudi vztočna sfera Azije, t. j. posebno Kitajske, izločena iz pravega interesa Rusije in Anglije, ki si hočeta po dogovoru obe zagotoviti po njima zasedeni največji del Srednje Azije. Po tem dogovoru si je Anglija končno zavarovala pot preko Gibraltarja, Malte, Cipra, Egipta, Sueza v Južno Perzijo in Vzhodno Indijo. Rusija pa si je končno zavarovala centralno Azijo, severno Perzijo, Kavkaz in vsučeno Malo Azijo.

Francoska ima opredeljen svetovni teritorij preko Sredozemskega morja, Alžirja, Sahare do Atlantskega oceana.

Med angleško, francosko in rusko območje so zaklinjene Nemčija, Avstrija in Italija. Navidezno bi s tem bila utemeljena trozveza. Vendar pa je trozveza «societas leonina», ker pripadajo vse koristi Nemčiji in Italiji in ker se nalagajo ogromne žrtve Avstriji za vzdrževanje velesile Nemčije in razvoja preko Adrije in Albanije v orijent stremeče Italije. Avstrijski državniki in avstrijska dinastija bi morali ob jasnem pogledu uvideti, da koplje trozveza po svojem bistvu grob Avstriji. Trozveza ne pomeni drugega, nego uničenje in delitev Avstrije med nemško in italijansko sfero. Le Madžarska je eminentno interesirana, da se trozveza vzdrži in da se Cislajtanijska politično in ekonomično ubije. Madžarska ima naravna zaveznika le v veliki Nemčiji in veliki Italiji. Na razvalinah Avstrije edino je mogoča močna Madžarska.

Rusija je po usodepolni vztočni vojni vzbudila do sedaj največjo svetovno revolucijo. Ruska dinastija in rusko plemstvo stojé proti ogromni masi ruskega naroda. Vse stremljenje ruskega naroda je in mora biti obrnjeno na to, da se reši absolutizma, ki pomeni toliko kakor gospodarski pogin Rusije. Rusija ima zaseden tako ogromen kolonijalen teritorij, da ga za vek komaj gospodarsko zavlada. Svobodnemu ruskem narodu je odprt na lastnem teritoriju tako ogromen razvoj, da vsa druga vprašanja pravemu ruskemu človeku stopijo docela v ozadje. Panslavistično stremljenje v Rusiji ne more torej prihajati od drugod, nego od reakcionarnih, absolutističnih krogov, ki slede še praznim historičnim idejam, s panslavizmom pa predvsem pokrivajo lastno gnúlobo, hoteč obrniti oči ruskega naroda od notranjega problema. No, Rusija, če hoče živeti, mora notranji težki problem rešiti v

demokracičnem zmislu, ker je smer razvoja za bodočnost ekonomična na lastnem teritoriju, končno opredeljenem po angleško-ruskem dogovoru. Dardanelsko vprašanje je s tem v bistvu rešeno, ker Rusija nima pravega interesa več za prehod skozi Dardanele, kakor je izginil interes Francoske in Angleške, brani Rusiji prehod skozi Dardanele.

Z aneksijo Bosne in Hercegovine je stopilo zato jugoslovansko vprašanje v osredje in s tem vprašanjem najtesneje zvezano je vprašanje osvobojenja Slovanov v Avstriji po avtonomnem načelu. Cislajtanijska ne more preko češkega vprašanja več na Nemško. Češka se je ekonomično in narodno razvila tako, da je postala težišče Cislajtanijske. Češka kolonizacija sledi smotreno preko Moravske in Nižjeavstrijske na Dunaj. V Cislajtanijski predstavlja češki narod danes vso gospodarsko ekspanziviteto, in češki industrijalni skupini je edina prosta pot preko Trsta in Adrije in po Dunaju na Balkan in proti Malo Aziji. Ako se Avstrija odloči, da vstvari veliko jugoslovansko skupino, potem se dotika češki, severoslovanski, in slovenski, hrvatski, srbski in bolgarski jugoslovanski element. Zapreka tvoritve jugoslovanske skupine je edinole na Madžarskem. Madžarska brani svojo politično in gospodarsko eksistenco, ako se brani proti jugoslovanskemu Balkanu v obsegu Avstrije. S tvoritvijo jugoslovanske skupine Avstrije se zapre pot veliki Nemčiji in na orijent stremeči Italiji, postane pa tako Avstrija naravna zaveznica Anglije, Francije in Rusije ter v kvadrupelalijanci sklepa železen obroč okoli nemško-laske skupine. Pot do rešitve madžarskega vprašanja pa gre istotako preko avtonomnega narodnostnega načela in vrata k temu so splošna in enaka volilna pravica za vso Madžarsko. Konec prih.

Politični odsevi.

Ministrski predsednik baron Bienerth se zopet pogaja z voditelji «velikih» parlamentarnih strank, ker bi rad čim prej sestavil parlamentarično ministristvo. Oficijozno utemeljujejo to naglico s tem, da zahteva notranji del države čim hitrejšo rešitev. Nekaj resnice je že na tem; saj je sedanjí položaj sploh nevzdržen. Ampak menda je na stvari še nekaj drugega, kar se oficijozno ne pove. Zunanji položaj države je namreč še bolj siten in tudi za barona Aerenhala so notranje razmere neznosne. Posledice aneksije Bosne in Hercegovine se napravile Avstro-Ogerski take težave, da ji vladanje z uradniškimi kabineti ne pride v okom.

Demonstracije in rabuke so na vseh koncih in krajih Avstrije na dnevnem redu. V Pragi so se v nedeljo ponovili kravali zaradi «bumla» nemških buršev. Nastopala je policija in žandarmerija, bilo je več ranjenih in mnogo ljudi so zaprli. V Trstu so bile demonstracije zaradi italijanskega vseučilišča. Tudi te so bile zelo hrupne. V Gradcu so bili pretepi med nemškimi in slovenskimi dijaki. Vlada in merodajne stranke pa nočejo razumeti, da se vprašanja, ki so zrela za rešitev, morajo rešiti in da se s samimi «paliativnimi» sredstvi ne ozdravi tako huda bolezen, kakor je avstrijska.

Italijansko vseučilišče, tisto namreč, ki ga avstrijski Italijani še nimajo, je dalo povod hudim rabukam na dunajskem vseučilišču, o katerih smo že poročali. Kdo je prvi začel z nasilstvom, ali nemški, ali italijanski dijaki, bo menda dognala sodnijska preiskava. Sedaj delujejo italijanski poslanci navsomoč, da bi dosegli italijansko vseučilišče v Trstu. Nasprotno so pa jugoslovanski poslanci pri vladi protestirali proti ustanovitvi tega vseučilišča v Trstu. Če bi bilo med narodnjaškimi strankami dovolj treznega razuma, bi porabile priliko vsaj za pameten kompromis, ki bi lahko koristil Italijanom in Slovincem. Bilo bi absurdno, trditi, da ni Trst najpripravnejše mesto za italijansko vseučilišče. Ampak pravičnost zahteva, da se

vpoštevajo tudi šolske potrebe primorskih in specialno tržaskih Slovencev, ki imajo torej prav, če se bojujejo ne le za ljudske, temveč tudi za srednje in strokovne šole. Ako bi bil trezni razum močnejši od šovinizma, bi se lahko doseglo izravnaje na tem polju. Ampak treba je za pametno rešitev tudi dobre volje.

Avstrijski državni zbor je imel v soboto slavnostno sejo, ki je imela namen, proslaviti cesarjev jubilej. Socialni demokratje ter češki in nemški radikali se niso udeležili seje. V poslanski zbornici je imel predsednik Weißkirchner slavnosten govor ter je naznanil, da se predsedništvo pokloni cesarju. V gosposki zbornici so volili za to nalogo, posebno deputacijo, kar ni bilo prav preveč slovesno.

Dunajski župan Luogor je povodom cesarjevega jubileja postal tajni svetnik, torej ekscelencia.

Med odlikovanji, ki so izdana ob priliki cesarjevega jubileja, so tudi sledeča: Podpredsednik gosposke zbornice knez Fürstenberg je dobil veliki križ Leopoldovega reda; sedanji predsednik poslanske zbornice dr. Weißkirchner veliki križ Franc Jožefovega reda; bivši predsednik poslanske zbornice in delegacije dr. Fuchs je postal baron; tudi poslanec dr. Chiari, načelnik nemško-nacionalnega kluba, je postal baron. Vseh odlikovanj je neštevilno.

Zaradi čeških šol v nemških krajih na Češkem se vzpizori stavka šolskih otrok. Čehi so že marsikaj poskušali, da bi se doseglo izboljšanje neznosnih šolskih razmer na severu, toda doslej je bilo vse zaman. Češke šole so sila zanemarjene; nekatere so v hišah, ki se že podirajo, nekatere celo v postopjih, ki so bila izprva namenjena za vsakovrstno rabo, le ne za človeša bivališča. V nekaterih krajih jih sploh ni, dasi je na stotine čeških otrok; drugod so enorazrednice, kjer bi morale biti štirirazrednice. Pri učnem ministristvu so bile konference z nemškim in s češkim ministrom-rojakom Schreinerjem in Žačkom, ki so pa ostale brezvspešne, ker se je Schreiner uprl vsaki zahtevi. V nedeljo je bilo zaradi tega 19 shodov, na katerih je govorilo 38 poslancev med njimi skoro vsi socialno-demokracični.

V ogrskem državnem zboru je trdil minister Andrassy, da uživajo nemadžarske narodnosti na Ogrskem toliko svobode kolikor v nobeni državi narodi, ki ne vladajo. Moral je pa priznati, da se ne dovoli nemadžarskim narodom nobena politična organizacija. Res, čudne pojme o svobodi imajo madžarski grofi.

Vsi ogrski ministri razun Košuta, ki je baje obolev, so se odpeljali čestitat cesarju za jubilej.

O vojaških pripravah v Bosni in Hercegovini so socialni demokratje sklenili interpelacijo, v kateri se pravi:

Če je že zadrževanje aktivnega moštva prevarilo vojake, ki so emeli po triletni težki službi upati, da se vrnejo domov, je zadrževanje nadomestne rezerve v bosenskih ubikacijah, ki so zdaj zelo prenapolnjene, zelo nevarno za njih zdravje. Če bi tudi bilo povisanje vojaškega števila potrebno, bi se bilo moralo zgoditi v obliki, ki ne bi bila tako osorna. Vpraša se torej:

Ali je vlada pripravljena, zahtevati od vojnega ministristva, da se pusti aktivno moštvo in nadomestni rezervisti petnajstega vojnega zbora po končani zakoniti službi na dopust?

Novi predlog o starostnem zavarovanju, ki zahteva, da se reši ta zakon v prvi vrsti, so v državnem zboru vložili socialni demokratje.

Zaradi ogrske volilne reforme so socialni demokratje v avstrijskem državnem zboru vložili interpelacijo, v kateri se pravi:

Ogrski kralj je večkrat in slavnostno obljubil narodom svoje države splošno in enako volilno pravico. Ta obljuba se je prelomila. Kralj je dal predsankcijo načrtu, ki naj s pluralnimi glasovi in z javnim glasovanjem na večne čase utrdi gospodovanje madžarskega veleposestniškega razreda. Ta reakcionarni režim je tudi za Avstrijo nevaren. Avstrijsko delavstvo je v resnih skrbeh, da napravi koalicijska vlada, ki je pravkar v boju zoper organizirane delavce, na Ogrskem vzgojevališče za stavkokaze. Kako nevarna zna biti madžarska oli-

garhija našim interesom, kaže evropski položaj. Ako hočejo vladajoči v tistem trenutku, ko namestavajo učvrstiti vlado monarhije v mnogorazredni državi, izročiti Hrvate in sploh južne Slovence kot plen madžarskemu veleposestniškemu razredu, tedaj morajo balkanski narodi smatrati to monarhijo kot sovražnico in zatiralko narodnosti. Bila bi dolžnost avstrijskega ministrskega predsednika, poučiti krono, da bi prelom zvestobe nad ogrskimi narodi tudi avstrijski delavci smatrati za težko oškodovanje svojih interesov. Zato se vpraša:

Kaj je storila avstrijska vlada, da pouči krono, da se smatra volilni načrt ogrske vlade za tako oškodovanje interesov avstrijskih narodov?

Gospodsk zbornica je imela sejo v četrtek. Bienerth je razvil program kakor v zbornici poslancev.

V ogrskem državnem zboru so sklenili, da bosta vsak dan dve seji od 10. do 2. in pa od 4. do 8. zvečer. Razpravlja se proračun v generalni debati.

Razmere na Hrvatskem.

Na okrajnem sodišču.

V torek, 10. novembra dopoldne se je začela na sušaškem okrajnem sodišču obravnava proti sodrugoma Etbinu Kristanu in Evgenu Demetroviću na podlagi ovadbe okrajnega glavarstva.

Razpravo je vodil sodnijski pristav Dimitrije Šobat. Obtožnica sta se zagovarjala sama. V ovadbi je bilo rečeno, da je okrajni glavar baron Zmajčič po razpuščenem predavanju blizu hotela «Continental», ko so redarji in orožniki po njegovem povelju navajali množico, naj se razide, opozoril Kristana, da naj odide, ta pa da je na porogljiv način stopil njemu, rekoč: «kaj bi bežal, saj sem lahko na Sušaku»; na to ga je uradnik vnovič opozoril, da naj odide, Kristan je pa zastopil svoje sodruga s par koraki in začel predrzno govoriti, vsled česar je dal glavar nalog, da se pridrži in zapre.

O sodrugu Demetroviću pravi ovadba, da je prišel na shod dne 9. novembra konceptni praktikant Mažuranić ter ga razpustil, a Demetrović je vendar govoril dalje in ker se množica trikratnemu pozivu ni pokorila, je dal Mažuranić izprazniti dvorano. Pri izhodu se je začel Demetrović pripraviti in z grobim glasom kritizirati naloge uradnika, vsled česar je bil aretiran.

Značilno je predvsem, da se ovadba na sodišče ne strinja z ovadbama, na podlagi katerih je sodilo okrajno glavarstvo in tudi ne s tekstom glavarstvene obsodbe. Toda kmalu je prišlo še lepše. Obtožnica sta seveda zanikala vsako krivico in sta opisala dogodke, kakor so čitateljem že znani. Potem je bil kot prva priča zaslišan okrajni glavar in ta je podal zopet povsem novo sliko, s katero je podrl svojo lastno ovadbo. Pripovedoval je, kako je šel po razpuščenem predavanju po žandarje ter dajal naloge, da se razžene množica. Vse se je mirno razhajalo, samo skupina, ki je šla približno dvajset oseb, med katerimi je bil Kristan, je zastajala blizu sušaškega mostu. On — glavar — je pristopil k tej skupini in dejal Kristanu «koracajte!» Kristan je baje na to dejal, da koraka, pa je markiral korak na mestu, ne da bi v resnici stopil. Na to ga je dal po dveh žandarjih aretirati. — O Demetroviću je izjavil, da je prišel sam — glavar — za Mažuranićem na shod in da ga je z močnim glasom razpustil. Potem je stopil v «sank», kamor je prišel Demetrović, ki se mu je predstavil in protestiral proti takemu ravnanju. Na to ga je praktikant Mažuranić (!), ki je stal blizu, aretirati.

Konec prib.

Domače stvari.

Zagreb za volilno pravico. V nedeljo je bil v Zagrebu zopet shod za splošno volilno pravico. Udeležba je bila še večja kakor tedaj prej. Navzočih je bilo 4000 ljudi. Poročal je sodrug Korač, potem so govorili za starčevičance dr. Sachs, za kmetjsko stranko Stjepan Radić, za napredno ljudsko stranko dr. Surmin, za stranko prava dr. Harambasić, za starčevičanske disidente dr. Pavelić. Med njegovim govorom je bil shod razpuščen, tako da poslanec Popović (za srbsko samostalno stranko) ni mogel več priti do besede. Vsi govorniki so se v imenu svojih strank izjavili za socialno-demokratsko resolucijo, ki zahteva, da se skliče sabor in predloži volilna reforma. Razpust shoda je bil docela neopravičen.

Liberalno-klerikalna zveza se je imenitno potrdila v pondeljek, ko sta poročala «Slov. Narod» in «Slovenec» o našem shodu v «Mestnem domu». Oba dolžita socialne demokrate, da so priredili shod v volilno-reklamne namene, oba piseta — kakor po dogovoru — da se zanimajo za razmere na Hrvatskem šele, odkar je imel sodrug Kristan znano afero na Sušaku. Kdor hoče biti po sili neveden, je pa neveden. Ampak kdor čita «Rdeči Prapor», se je lahko prepričal, da je naše glasilo vedno zasledovalo razvoj hrvatskih razmer in se je zanimalo zanje tudi, če ni bilo na sto kilometrov naokrog nobenih volitev. Tuintam se morda še kdo spomni, da so slovenski socialni demokratje ob raznih prilikah prirejali shode o hrvatskih razmerah. In kaj bi bilo bolj naravno, kakor sklicati shod zaradi Rauchovega nasilstva in zaradi hrvatske volilne

pravice takrat, kadar se Hrvatje najbolj intenzivno bojujejo zanj? Ampak sovražstvo naših meščanskih strank do socialne demokracije svojega naroda je preveliko, da bi se udeležili njihove prireditve, tudi če ni treba nič drugega, kakor izreči simpatije Hrvatom.

V dobi sloge ginejo pri nas vsa, tudi najbolj vkoreninjena nasprotja. Kdo se ne spominja, kako sovražno so se še pred kratkimi meseci gledali Sokoli in «Čuki»? A sedaj je tudi tega konec in že se slišijo «toni», ki kažejo, da pride tudi med temi zapriseženimi sovražniki do popolne harmonije. Če je tako, zakaj ne bi mogel tedaj dr. Ravnihar postati starosta liberalno-klerikalne sokolsko-čukovske zveze?

Ljubljanske državnozbornske volilce bi menda nekoliko zanimal program nove «Narodne Zveze» na Dunaju. Če se prav spominjamo, so tedaj volili poslance, od katerega so pričakovali, da bo pomagal varovati državo in njene narode klerikalizacije, da se bo bojeval za napredna in svobodomiselnna načela, za svobodno šolo, za ločitev cerkve in države. Že takrat, ko ga dr. Šušteršič ni sprejel v klub, je ljubljanski poslanec položil svoj liberalizem tako globoko v miznico, da tudi Kregar ne bi bil nič bolj nevaren svobodomiselnim idejam kakor Hribar. Sedaj je postal ljubljanski poslanec član nove zveze, o kateri se ne ve nič drugega, kakor da je sprejela vse Šušteršičeve zahteve. Kakšen je program te zveze? Kako se bo ljubljanski poslanec poslej bojeval za liberalizem?

Harmonizirani «Slovenski Narod» dokumentira svojo najnovejšo olikanost s tem, da se zaletava v sodruga Petejana, katerega imenuje «šostarja». No, sodrug Petejan je lahko ponosen, da je kot enostaven rokodelce, ki je moral od nežne mladosti sem trdo delati, da si je zaslužil vsakdanji kruh, z lastno pridnostjo in z občudovanjeverdno ukaželjnostjo pridobil toliko splošnega in specialno socialnega znanja, da bi ga zanj lahko zavidal marsikateri «gospod». Zalostno je dovolj, da se tako bistrim glavam, kakor je prav Petejanova, zapirajo pota do višjih učnih zavodov le zato, ker nimajo bogatih «veljakov» za očete. Tem bolj je spoštovanja vreden, kdor se z lastno močjo tako razvije, kakor se je naš sodrug «šostar» Petejan. Če smejo biti ošabni «Narodovi» uredniki in njegovi megalomanični dopisniki tako ponosni na svojo omiko, je drugo vprašanje.

Za slovensko šolo v Trstu nimajo socialisti zasluge, pravi resnicoljubni «Slov. Narod». V tem listu smo že dostikrat avtentično razložili, da ima največ zasluge zanj sodrug Pittoni. Odkar je «Slovenski Narod» spravljen s klerikalci, mora seveda krepko lagati o socialistih, da se ne opazi, kako lepo se mu podaja — kuta.

Da je klerikalna stranka rimska, se zdi drju. Tavčarju voden dovtip. Ne, doktore, to ni dovtip. A če bi bil — povejte, kolikokrat ste ga povedali sami, seveda takrat, ko se še niste katolicizirali!

Ljubljanski «Slovenec» podtika sodrugu Etbinu Kristanu, da je napisal ali inspiriral tisti članek v «Gorenjcu», ki priporoča liberalni stranki, da naj odstopi ljubljanski mandat v splošni kuriji socialnim demokratom. Razumemo, da podpira «Slovenec» liberalne kandidature v Ljubljani in ne zamerimo mu, če daje svojim novim zaveznikom tisto pomoč, ki jo nalaga zveza. Ampak zastrupljena orožja mu ne bi bilo treba rabiti v ta namen. Človek bi sodil, da so združeni liberalci in klerikalci dovolj močni, da ne bi potrebovali takega arzenala. Če bi bili socialni demokratje kdaj mislili na to, da se jim odstopi ta ali oni mandat brez boja, bi bilo veliko bolj logično, obrniti so do dotične stranke. Saj bi se bili v času idrijske volitve lahko pogajali! Sicer pa bi radi vedeli, kdo more opaziti v «Gorenjčevem» članku le najmanjšo sled Kristanovega sloga. Končno «Gorenjec», če hoče, lahko pove, če je Etbin Kristan v kakšni zvezi z njegovim člankom in če je bil sploh v Kranju od tistega časa, ko je bil letos «Rdeči Prapor» prvič zaplenjen, odnosno, če je o volitvah karsibodi govoril s tiskarnarjem gospodom Lampretom ali pa s komurkoli iz «Gorenjčevega» uredništva. Če hoče.

«Nenarodnost» socialne demokracije je na Slovenskem zopet na tapetu. To je že staro sredstvo naših nasprotnikov, ki morajo zakrivati, da so nasprotni delavskemu razredu in njegovi osvoboditvi, pa morajo zavajati zanimanje na drugo stran. Ampak bil bi vendar že čas, da bi nam ljubeznivi nasprotniki povedali, kaj je slovenska socialna demokracija pravzaprav že storila proti slovenstvu in slovanstvu? Morda to, da se ne navdušuje za ruskega carja in njegove oprode, ki moré ruski narod in ga pošiljajo v sibirske jame? Ali kaj? Nemara je greh proti narodnosti, da je socialna demokracija tisoč in tisoč slovenskih delavcev šele naučila misliti, Ali pa to, da neprenehoma dreza, naj se stranke, ki imajo politično moč, povzpno nad lokalne boje, ki imajo morda narodno barvo, ampak prav malo vrednosti za narod, pa naj koncentrirajo svoje moči za temeljito rešitev narodnega vprašanja? Ali je protinaroden boj socialne demokracije za narodno avtonomijo? Ali je brnški program protinaroden? Kje torej — povejte že enkrat — tiči naša protinarodnost?

Nekatera odlikovanja, ki so doletela Slovenca, odnosno Kranjce, so že znana. Tako je deželni glavar Šuklje postal «Edler von». Šušteršič je dobil Franc Jožefov red. Fabrikant Mathian je postal

cesarski svetnik, dr. Valenta je pa dobil zlati križ za zasluge s krono. To je seveda le majhen odlomek cele svote.

Dela brezposelnim! Časopisi poročajo, da se začne graditi na Martinovi cesti predor pod železnico. Delali bodo pa kaznjenci. Opozorjamo kompetentne oblasti, da tega ne dopuste, ker je dovolj brezposelnih delavcev za podobno delo. — Prav tako je na Jesenicah. V tovarni delajo delavci po 4—5 šhtov na teden, kaznjenci pa vse dni! Pozor! Drugače se bo treba drugam obrniti.

Zaupniki liberalne stranke so imeli v soboto shod v «Mestnem domu» zaradi deželnozbornskih volitev v Ljubljani. Kaj pomeni pri liberalcih «zaupniški» shod, je že znano; kdor pride, pride in je zaupnik, pa če tudi ne zastopa nikogar razven sebe. Toda to ni naša skrb, kakor nam tudi ne tarejo glave sklepi liberalne stranke. Postavili so kandidature za deželni zbor; to je njih pravica. Dogovorili so se s klerikalci; tudi tega jim ne hrani nihče med nami. Ampak svoje mnenje smemo pač imeti in ne more se zahtevati od nas, da bi se navduševali za pokop svobodomiselnega načela tako, kakor se zanj navdušujejo liberalci. Ker klerikalci ne kandidirajo v Ljubljani, se je liberalcem odvalil kamen s prs; ampak namesto pokopanega boja s klerikalizmom so dobili «disharmonijo» v svojih vrstah. Kakor smo že naznanili, so učitelji izrazili željo, da se jim prepusti en mandat v mestni kuriji. In so za to mesto kandidirali načelnika svoje organizacije gospoda Luko Jelenca. Liberalna stranka je sprejela osebo, sklenila je pa, da naj kandidira v splošni kuriji. Temu so učitelji ugovarjali, čes, da bi bila to prononsirana kandidatura proti socialni demokraciji, ki je bila vedno prijateljica učiteljstva in ki je pri zadnjih volitvah pomagala učitelju Engelbertu Ganglu v Idriji do zmage. Zaupniški shod je zavrgel željo učiteljstva in je sklenil, kandidirati v mestni kuriji veletržca Kneza in drja. Oražna, v splošni kuriji pa Luko Jelenca. Ponavljamo, da smatramo to za popolnoma interno stvar liberalne stranke in stvar učiteljstva je, ali ostane pri svojem prvotnem sklepu, ali pa kapitulira. Toda sedanje stališče bi moralo biti razumljivo liberalnim veljakom, če bi znali le nekoliko objektivno presoditi položaj. Učitelji se branijo ostentativnega boja s socialno demokracijo. Ali je to čudež? Odkar živi socialno-demokratska stranka, je vedno podpirala stremljenje učiteljstva in se je bojevala za svobodo šole, a zlasti jugoslovanski socialni demokraciji se ne more očitati, da bi bila tako ravnala iz egoističnih nagibov, ker je predobro znano, da je na Kranjskem doslej preneznatno število učiteljev v socialno-demokratskem taboru, ogromna večina njih je pa podpirala liberalno stranko. Pri nas je socialna demokracija, izvzemši par občin, še popolnoma izključena iz javnih zastopov. Ampak povsod, kjer ima svoje poslance, je storila za učiteljstvo in za varstvo šole sorazmerno več kakor meščanske stranke. Bilo bi vendar čudno, če se učitelji na Slovenskem ne bi prav nič zavedali tega dejstva in če bi brez potrebe briskirali stranko, ki jim je bila vedno prijazna in ki se kljub vsemu bagateliziranju visoke gospode razvija tudi pri nas. Pa idrijska volitev! Gospod dr. Triller je dejal, da se socialistična pomoč pri izvolitvi Gangla predebelo podčrtava. Spominjamo se pa, da je učiteljstvo po vsej državi z nepopisno napetostjo sledilo tej volitvi in da bi bilo sila bridko občutilo poraz svojega tovariša v Idriji. Saj imamo tudi pismene dokaze za to! Ali mislijo gospodje res, da je bila nesebičnost socialne demokracije v tem slučaju povsem neznamenita? V času volitev se ni bilo liberalno-klerikalnega kompromisa! In politiki naj nekoliko premislijo, če ne bi bila mogla socialno-demokratska stranka doseči zase takrat kakršnokoli politično korist, ako ji ne bi bila njena načela več kakor pa strankarski dobiček. Saj je bilo klerikalcem vendar tudi kaj na tem ležeče, da bi bil Arko dobil idrijski mandat! In liberalni voditelji naj nekoliko osvežijo svoj spomin; kaj niso sami nekoč računali s tem, da dobi socialna demokracija idrijski mandat? Tako malenkostna, kakor bi sedaj radi sugerirali sami sebi, ni bila socialno-demokratska pomoč! Ampak to je samo pojasnilo, da se bolje razume, zakaj bi bila prav učiteljska kandidatura proti socialni demokraciji provokatorična. Sicer pa ni socialna demokracija zahtevala nobene hvaležnosti za idrijsko podporo in ni liberalni stranki nikoli branila kandidirati, kjerkoli hoče. To — se enkrat ponavljamo — je njena stvar.

Za varstvo vajencev. Kar se godi s čevljarskimi vajenci v Ljubljani, je že skrajni škandal. V čevljarski obrti cvete izkoriščanje vajencev in naša ljubljenska obrtna oblast je slepa in ne vidi, kaj se vse dela z vajenci. Za varstvo ne skrbi živ krst, zato hočemo navesti nekoliko primerov in omenjamo, da so pač nekateri mojstri hvalevredne izjeme, ali žal, da jih je malo. Vajenec pri Valentinu Jerinu, Križevniške ulice, dela ob sobotah kar celo noč. Mojster gre spat ob 9. zvečer. Pri Jožefu Zupanu, Turjaški trg, imajo ubogega gluhonemega za vajenca; ta dela do 2. ponoči, a mojster se še hvali po kavarnah, da se dela pri njem tudi po noči. Pri Matiju Horvatu na Sv. Petra cesti pa vajenec poleg dela še strada in dobi šele, kar drugim ostane. Dela do 11. ponoči, spi pa v delavnici. Delavnica je prezračena, da je veselje po

zimi! Pri Francu Sajovicu, Križevniške ulice, dela vajenec do 11. zvečer. Ivan Rozman, Florijanske ulice, ima 3 vajence, ki delajo od 1/6. zjutraj do 1/11. zvečer brez vsakega odmora, ob sobotih pa do 1. pončiči. Spe pa v mali kamrici vsi trije in dva celo skupaj. Opoldne nimajo nobenega odmora pri vseh teh mojstrih. Pri Srebotu, Ravnikarjeve ulice, dela vajenec večkrat v tednu do polnoči.

Ne pravdajte se! Poštarica Hermina Pauck v Podsredi na Štajerskem se je pravdala lansko leto po odvetoiku s kmetom Klabočarjem v Gorjanah zaradi nekega jarka, čeprav svet po mnenju zvedencev ni bil vreden 20 kron. Pravdo je izgubila v vseh instancah in je morala plačati čez tritisoč kron. To jo je tako bolelo, da si je minoli četrtak prerezala žile in izkravavela. Zapustila je vdovca in več nepreskrbljenih otrok.

Pomanjkanje vode na Dunaju je tako veliko, da so se v bolnišnicah prepovedale kopelji.

Iz stranke.

Sodruge zaupnike opozarjamo ponovno na volilni sklad. Nabrane zneske naj se koncem tega tedna odračuna blagajniku, Fr. Bartlu, Ljubljana, Dunajska cesta 20.

Zaupnike na Goriškem, ki dobe po več iztisov «Rdečega Prapora», se prosi, da v kratkem odračunajo.

Shodi.

Mizarji, pozor! V nedeljo, dne 26. decembra dopoldne se vrši pri Levu shod mizarjev, ki bi se imel že vršiti dne 29. novembra, pa je bil radi shoda v Mestnem domu preložen! Začetek shoda ob 9. uri dopoldne. Agitirajte za obilno udeležbo.

V Idriji V soboto, 5. decembra volilni shod pri «Črnem orlu». Začetek ob 8. uri zvečer.

V Spodnji Idriji V nedeljo, dne 6. decembra volilni shod ob 1/2.12. uro dopoldne pri Štefanu Lepajnetu. — V Godovicu bo shod v nedeljo ob 3. uri popoldne. — V Hotederski ob 6 uri zvečer.

Shoda na Javorniku V nedeljo, dne 29. novembra popoldne smo imeli dva shoda. Ob dveh popoldne se je začel strokovni shod tovarniških delavcev, na katerem je poročal sodr. Ant. Kristan o pomenu strokovne organizacije za delavce. — Ob 4. uri popoldne pa se je začel volilni shod, na katerem je sodrug Anton Kristan poročal o bližajočih se deželnozborskih volitvah ter priporočal delavcem socialno-demokratsko kandidacijo sodruga Fr. Bartla, ki je bila soglasno odobrena.

Volilni shod na Jesenicah. V nedeljo, dne 22. t. m. se je vršil v veliki dvorani restavracije pri «Jelenu» prav dobro obiskan volilni shod socialno-demokratske stranke. Dvorana je bila do zadnjega kotička nalaščena. Predsedoval je shodu sodrug Ogris. O pomenu deželnozborskih volitev je govoril sodrug Anton Kristan. Kandidat sodrug Franc Bartl je pa razvil program socialno-demokratske stranke za deželni zbor. V daljšem govoru je razkril delavstvu skrajno sovražno politiko liberalne in klerikalne stranke. Kritiziral je kričeve razmere pri deželnih dobrodelnih zavodih. Povedal je, kako hočejo klerikalci po volitvah sanirati deželne finance. Po zaključni besedi sodruga Antona Kristana je dal predsednik sodrug Ogris kandidacijo na glasovanje. Kandidatura sodruga Bartla se je z navdušenimi živio-klici soglasno sprejela.

Dopisi.

Idrija. Vodstvo narodno-napredne stranke v Idriji je sklicalo na 24. m. m. zvečer zaupni shod svojih somišljenikov na posvetovanje o deželnozborskih in občinskih volitvah. Ko je notar Pega n razvil svojo teorijo o socialno-demokratski stranki, ki je baje do prihoda v Idrijo ni poznal, zdaj pa temeljito razume, da je socialna demokracija hujša nasprotnica liberalnih veljakov kot klerikalizma, se je sprejela proti njegovi volji resolucija, ki se naj odposlje izvrševalnemu odboru liberalne stranke v Ljubljano in sicer: «Shod narodno-naprednih somišljenikov v Idriji sklene, da z ozirom na to, da vodstvo narodno-napredne stranke v Ljubljani ne postavi svojega kandidata za deželnozborske volitve za idrijski okraj, priporoča vsem svojim pristajšem naročne stranke, da se volitve za deželni zbor udeležijo in glasujejo za kandidata socialno-demokratske stranke.» Mi nimamo nič proti tej nezaupnici, ki je tukaj izrečena slogi ljubljanskih politikov od strani treznih mislečih naprednih ljudi v Idriji; samo čudimo se, da hočejo v teh stvkih nekako izzivati liberalno kandidacijo, za katero bi se vedno bili pripravljene žeti blamažo, samo da jo diktira izvrševalni odbor v Ljubljani brez vprašanja somišljenikov. Obenem pa bodi povedano vsem tistim veljakom, ki imajo še danes polna usta blata za socialno demokracijo, da bodo v Idriji časi, ki bodo pometli s takimi duhovitimi politikarji, pa naj bodo pod to ali ono krinko.

Šent Lambert pri Litiji. Odkar nas je obiskal deželni poslanec Mandel na shodu, na katerem je tako sramotno pogorel, nas zmerja vsako nedeljo župnik, da smo brezverci, da pojde iz šentlamberske fare in da ne dobimo nobenega duhovna več, če ne bomo volili tako kakor hoče župnik. O krščanskem nauku se ne sliši več, samo socia-

listi so na prižnici za verski predmet. Povemo mu pa danes, da bodemo volili socialnega demokrata Miha Čobala, da mu ne bo nikakršno žuganje pomagalo, da je veliko bolj pametnejše, če se posveti svojemu poklicu in pusti drugo v miru, ker nočemo sami sebi škodovati in voliti klerikalce, ki nam že naprej obetajo nove davke.

J. Jax & sin

== LJUBLJANA ==
Dunajska cesta št. 17

priporočata svojo bogato zalogo

šivalnih strojev za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „ADLER“.

Vozna kolesa.

Centki zastonj in franko. 24—1

Pozor! Mesto 10 K samo 3 K!

Lepa gloria-srebrna anker remonter žepna ura s plombo 30 ur idoča in prima švicarskim kolesjem, gravirana, sekundarnim kazalcem z lepo pozlačeno ali posebrnjeno kavalirsko verižico z obeskom stane samo 3 K. Ako se vzame 3 komade, samo 8 K 50 v. Nadalje prodajam pozlačeno 30 ur idočo (prima švicarsko kolesje) remont. uro z lepo pozlačeno verižico za 5 K z dveletno pisмено garancijo. Razpošilja se po povzetju. Za neugajajoče se vrne denar.

Razpošiljalnica ur A. Gelb
Krakov šte. 282.

Kavarna in restavracija ŠVICARIJA

se priporoča.

Telefon št. 177

L. Tomažič

zaloga piva

v Spodnji Šiški pri Ljubljani.

Gosp. gostilničarjem in p. n.
slavnemu občinstvu priporočam

zagrebačko in
:: češko pivo ::

Lepa Miklavževa, božična in novoletna darila

:: priporoča iz svoje velike zaloge ::

« A. ČEŠARK »

trafikaninja, trgovina igrač, pletenin in
sterjenega blaga. 2—1

== Šelenburgove ulice šte. 1 ==

Za 36 kron

se dobi:

zimska suknja, suknena obleka,
posamezne hlače, modni telovnik,
pelerina zastonj. 6—1

Delavci!

Zahajajte in prirejte zborovanja in veselice v najini 6—5

gostilni

kjer bodele vedno s pristnim vinom in izvrstno jedjo po najnižji ceni najbolje postreženi. — Najlepše zimske zabavne igre se vam nudijo pri nas.

Za mnogobrojen obisk se priporočata

Peter in Josipina Košak

restavracija „Perles“

Ljubljana (poleg pošte).

Shajališče delavcev!

BLUZE

v težki svili, volni in drugim modnim blagu, v krasnih modelih, naj-novejša modna krila, kostume, dežne plašče, otročje oblekoe, krstno opravo, predpasnike, vsevrstno perilo in druga oblačila. Naj-finejše otročje kapice, klobučke, plaščke, pariške modrece, nogavice, rokavice, jopice in druge pletenine. — Fine zavratnice, naramnice, ovratnike, srajce in drugo perilo za gospode priporoča največja narodna konfekcija

M. Kristofič-Bučar

Stari trg 28 Ljubljana Stari trg 28

Zunanja naročila se izvršujejo takoj in ceno. Cene radi male režije brez konkurence. 52—3

Svoji k svojim! Slovenke!

Zahtevajte po vseh trgovinah pravi slovenski izdelek

„ZVEZDNO“ CIKORIJO

iz prve jugoslovanske tovarne za kavine surogate v Ljubljani.

Naznanilo.

Usojam se p. n. občinstvu vladno naznanjati, da sem od g. Mardetschlägerja kupil

lekarno

pri „Zlatem orlu“
na Jurčičevem trgu.

Vodil bom lekarno vestno, solidno in po-strežljivo ter prosim polnega zaupanja in naklonjenosti p. n. občinstva.

Vse doslej uvedene Ada preparate, dalje vse medic. specialitete, obvezila, živino-zdravna sredstva, rudninske vode, lepotilna sredstva i. t. d. bodem prodajal po konkurenčnih cenah.

Z velespoštovanjem

M. Ph. Josip Čizmar
lekarnar pri „Zlatem orlu“.

Prva slovenska ::
:: modna trgovina

za gospode

Engelbert Skušek

Ljubljana

Mestni trg šte. 19

se najtopleje priporoča.

104—14

Za odjemalce na debelo priporočam dolge pelerine, zimske jopice in klobuke z velikim popustom.

:: Angleško skladišče ::
oblek :: O. Bernatovič
Ljubljana :: Mestni trg šte. 5.

Nizke cene! Velika suknena zaloga!

Priporočljiva slovenska trgovina za moško in žensko blago pri 52-4

sv. Cirilu in Metodu
Ljubljana, Singarjeve ulice 1.

Velika suknena zaloga! Nizke cene!

Več močnih delavcev

sprejme takoj v delo 4-4

gosp. Josip Kerink, podjetnik
v Zagorju ob Savi.

Plača se od ure od 26 vinarjev naprej.

Za Miklavža in Božič

kupujte darila otrokom

v slovenski trgovini

I. Toni, Sv. Petra c. 31.

Šolske potrebščine, šolske torbe, albumi za fotografije in razglednice, poezije, pisemski papir v kaletah in omoih, okvirji za fotografije, ročne torbice, denarnice i. t. d. — Velika zaloga naj-novejših božičnih in novoletnih razglednic. — Cene zmerno, postrežba strogo solidna.

7-3

35 letni velik
uspeh!

Močan želodec,
pravilno prebavo
ter odprtje telesa

se doseže, ako se uporablja mno-
gokrat odlikovano

želodčno tinkturo

lekarja Piccolija

Ljubljana, Dunajska cesta.

Steklenica 20 v. Naročila po povzetju.

K der iŕŕe
personalni,
hipotekarni ali realni
Kredit
naj zahteva brezplačno proupank
Meller L. Eged
Budimpešta
IX., ŕbnyal-utca 7.
Telefon-interurban
46-31

Pozor! 15-5

Kavarna „LIRIJA“

Ljubljana, Kolodvorske ulice šte. 22

se priporoča.

Vsak dan celo noč odprta.
Vsak ponedeljek koncert seksteta
na lok ob prosti vstopnici.

S spoštovanjem
Štefan Miholič, kafetir.

Milko Krapeš

urar in trgovec z zlatnino, zapriseženi
sodnijski cenilec, Ljubljana, Jurčičev trg 3

priporoča svojo bogato zlogo različnih stenskih in
žepnih ur, kakor tudi zlatih in srebrnih veriŕe, uhanov
in prstanov. V zalogi imam tudi gramofone in ploŕe
s slovenskimi napevi in godbo. Z ozirom na bliŕajoče
se boŕiŕne in novoletne praznike, naj nihče ne zamudi
te prilike, ker todem prodajal po znatno nizkih cenah.
Malo dobiŕka, veliko prometa! Cenike pošiljam zastoni
ia poŕtne prosto! 52-3

Anton Šarc

Ljubljana

sv. Petra cesta šte. 8.

Zaloga platna in belega blaga.

Izdelovanje perila za gospode in gospe.

Pralnica in

svetlolikalnica

Kolodvorske ulice št. 8.

8-4

GRIČAR & MEJAČ, Ljubljana

Prešernove ulice šte. 9

priporočata v največji izberi po najnižjih cenah 24-2

obleke za gospode, obleke za dečke, obleke za otroke, površnike za gospode in
dečke, ŕakete za dame, paleta za dame, plaŕe za deklice.

Svarilo!

Prosimo spoštovana gospodinja, ne zahtevajte
pri nakupu kar na kratko zavitek ali zabojček
„cikorije“, temveč določeno znamko:

„Franck“

da imate zagotovilo za vedno jednako in najboljšo
kakovost. — Pazite pri tem na te varstvene znamke in
podpis, kajti naše zamotanje se v enakih barvah,
papirju in z podobnim natisom ponareja.

Varstv. znamka. Varstv. znamka. Varstv. znamka.

sl. Kuv. X 4457, 2:7. H. W. W.

Henrik Franck'sinovi
Zagreb.

Pozor! 50.000 parov ŕevljev!
4 pare ŕevljev za K 7-1.
Po nakupu velike množine ŕevljev prodajam ŕevlje po zelo
nizki ceni. Prodajam vsakemu 2 para moških in 2 para ženskih
modnih ŕevljev iz rujarvega ali ŕnega jantja z nabihimi moč-
nimi podplatji, elegantni, po najnovejši fasoni. Velikost po
šte. Vsi 4 pari stanejo samo K 7-1. Razpoŕilja se po po-
veŕju. Zamea dovoljena ali pa se denar vrne.
M. Friedricha razpoŕiljalnica ŕevljev, Krakov 242.

Prva domača slov. pivovarna G. Auerjevih dedičev

v Ljubljani, Wolfove ulice št. 12 --

pod novim strokovnim vodstvom priporoča slavnemu
občinstvu in spoštovanim gostilničarjem svoje novo var-
jeno, priznano izborno pivo v sodcih in steklenicah.

Ustanovljeno leta 1855.

Številka telefona 210.

Ustanovljeno leta 1855, 10-5

Modna trgovina Pavel Magdič, Ljubljana, Prešernove ulice 7.

Svilnato blago, baržuni, pliši in tenčice.

ŕipkasto blago, pajčolanji, ŕipkasti ovratniki, ŕipke, vložki,
svilnate vezenine. 6-2

Jabots, Fichus, damski ovratniki in kravate.

Svilnati in baržunasti trakovi.

Pozamentarija, porte in ŕurce, krepilne in ŕnore za tapetnike.

Kreplj in flori za ŕalovanje.

Zlate in srebrne resice, ŕipke in ŕnore.

ŕerpe iz avile, ŕipk in voine.

Nogavice za dame, dekleta in otroke.

Jopice, hlače, otroŕje perilo in odeje za vozilke

Opr. za novorojenŕke, posteljne podloge iz kavŕuka.

Gumbi in različne igle.

Različne podloge in potrebščine za
krojaŕe in ŕivilje.

Sukanec za ŕivanje, pletenje in vezenje.
Idrijske ŕipke, vezene ŕipke in vložki.

Pajčolanji za neveste, mirtovi vencji.

Dansko perilo, spodnja krila, predpasniki in kopalne obleke.

Modroci in potrebščine za modroce.

Glave rokavice in rokavice za uniformirance, ple-
tens, letne in zimске rokavice.

Kopalno perilo, diŕave, milo in ustna voda.

Krtače za obleko, glavo in zobe.

Razna narodna pletena in vezena roŕna dela.

Srajce za gospode in deŕke, spodnje hlače, ovratniki,
zapestnice, naprsnike in ŕepne rute.

Pravo Jagrovo normalno perilo, tricot srajce, jopice in hlače.

Mreŕaste in potne jopice, sraj-
ce, ŕepice in pasovi za ŕport.

Nogavice, naramnice, odeje in blazine za potovanje.

Kravate, gumbi za manŕeto.

Za lovce: Telovniki, nogavice, rokavice, dokolenice.

Ogrevalci za kolena, meŕa, prsi, hrbet, trebuh in glavo.

Nahrbtniki, ovratni robci.

Narodni trakovi in zastave, narodne ŕepice,

torbice in drugi domaŕi narodni izdelki i. t. d.